

Színház-és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskola

**Molnár István, a magyar néptáncművészet
egyik iskolateremtője**

a doktori értekezés tézisei

Ónodi Béla

2017

Témavezető: Hegedűs D. Géza egyetemi docens

A disszertáció célja:

A disszertáció megírásához kettős cél vezetett. Egyrészt Molnár István táncművész, koreográfus, oktató alkotói korszakainak bemutatása a korszakok közötti összefüggések feltárásával. Másrészt igyekeztem összegezni Molnár István pedagógiai tevékenységének, fizikai és mentális felkészítő rendszerének módszertanát napjaink professzionális néptáncművész képzésében. A disszertáció nem törekszik Molnár István színpadi műveinek felsorolására, illetve azok teljes közlésére, csak példaként említi az aktuális alkotói korszak szempontjából leglényegesebb műveket.

A disszertáció felépítése:

I. Bevezetés

II. Molnár István munkássága

II.1 Molnár István munkásságát megelőző és azt befolyásoló modern táncművészeti mozgalmak rövid történeti áttekintése

Disszertációm első témaköre a XIX.sz végétől a XX.sz közepéig terjedő évtizedek általános tánc történeti összefoglalása, az egyetemes és a hazai, modern táncművészeti mozgalmak kialakulásáról és Molnár István alkotói munkásságára gyakorolt hatásáról. Ebből a korszakból fontosnak tartottam kiemelni az 1930 és 1940 közötti időszakot, mely nélkülözhetetlen, hogy Molnár István első alkotói periódusát európai kontextusba helyezve megértsük, és megfelelő módon értékeljük.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

- 1. Az úgynevezett szabad tánc kialakulása, megerősödése*
- 2. A mozgás új művészi lehetőségeit kutató táncosok tevékenysége Európában*
- 3. Magyarország az európai szabad tánc egyik központja*

II.2 Molnár István és a modern tánc — a modern tánc hatása Molnár István első alkotói korszakára

A fejezet első része a sikeres tornász, Molnár István sporttal történő szakításának előzményeit, illetve az avantgárd táncművész és koreográfus pályájának legkorábbi, eddig még nem dokumentált szakaszait tárja fel. A második rész a sikeres

expresszionista művész hazai modern táncművészeti iskolákkal, irányzatokkal történő kapcsolatát igyekszik megvilágítani.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

- 1. Kolozsvár művészeti élete a két világháború között*
- 2. Molnár István expresszionista, avantgárd alkotói korszakának kezdete*
- 3. Az expresszionista táncművész és koreográfus*
- 4. Molnár István és a hazai modern táncművészeti mozgalmak*

II.3 Molnár István második alkotói korszaka a tradicionális magyar folklór jegyében

Molnár István néptáncművészet felé fordulását, s annak körülményeit összegzi a fejezet, amikor megalapozódott munkásságának három fő tevékenységi területe: a néptánc kutatás, a színpadi alkotóművészet és az oktató - nevelő munka. A fejezet végén igyekszem bemutatni a kor történelmi és társadalmi viszonyait, melyek egy időre gátat szabtak Molnár István művészi, oktató és kutató munkájának.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

- 1. A korszerű táncművészeti kutatások alapjainak letétele*
- 2. A színpadi néptáncművészet kezdeti lépései és fő irányai*
- 3. Molnár István oktató és nevelő munkája*
- 4. A "félreállított" Molnár István*

II.4 Molnár István harmadik alkotói periódusa professzionális keretek között

A disszertáció ezen fejezete, Molnár személyes dokumentumainak segítségével, próbál hiteles képet adni az 1950-es, 60-as, 70-es években kiteljesedő koreográfusi és művészeti vezetői tevékenységéről. Ezekben a politikai korszakokban Molnár István két professzionális alkotó műhely vezetőjeként ért el hazai és nemzetközi sikereket. Először a SZOT Művészegyüttessel, majd néhány év független koreográfusi tevékenység után az általa 1955 szeptemberében alapított, és 1958-tól hivatásossá nyilvánított Budapest Táncegyüttessel, ahonnan 62 éves korában kérte nyugdíjazását. A fejezet záró része személyes dokumentumok megismertetésével és a kortársak véleményeinek összegzésével próbál meg választ adni a nyugdíjba vonulás igazi okaira. Ennek árnyalt megismerését segíti Molnár lányának eddig sehol nem publikált visszaemlékezése is.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

1. *A SZOT Művészegyüttes*
2. *Budapest Táncegyüttes*

II.5. Szakítás a hivatásos színpadi táncművészettel — a Magyar Ballada Együttes

Molnár István életének utolsó szakaszáról a néptánc történet eddig nagyon kevés információval rendelkezett. Ebben a fejezetben megpróbáltam minden létező dokumentumot felkutatni, és a volt tanítványok, kortársak visszaemlékezéseivel kiegészítve egy hiteles, elemző képet adni a hivatásos táncművészettel történő szakításának vélt és valós okairól. A Budapest Táncegyüttes vezetéséről leköszönő Molnár István már nyugdíjazásának évében megalakította a Magyar Ballada Együttest. Művészi hitvallásából és igényességéből egy szemernyit föl nem adva, az időskori Molnár 14 éven át-haláláig próbálta megvalósítani elképzeléseit az egyre fogyatkozó tánckarával.

III. Molnár István pedagógiai örökségének létjogosultsága napjainkban

III.1 Molnár István pedagógiai öröksége

Az oktató- nevelő munkát egész életében talán még a táncnál is fontosabbnak tartó Molnár István, „Magyar tánc tanulási rendszerem” című könyvsorozatának *Táncesztétika* és *Tánctechnika* köteteiben adja összefoglalását a néptánc pedagógia lényegi kérdéseinek.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

1. *Gondolatok a néptáncművészet lényegéről*
2. *A kifejezőkészség és a színészi játék fejlesztése*
3. *A táncos fizikai, testi felkészítése – Molnár-technika*

III.2 Molnár István szellemiségének hatása, létjogosultsága napjainkban

A fejezetben bemutatom azt a több éves folyamatot, mely Molnár István technikai tréningjével való személyes kapcsolattal kezdődött, és több évtizedes táncos és pedagógus tapasztalataim alapján a Molnár –technika reneszánszához vezetett. Az eredeti alapokat megtartó és azokra építő, de sokszor azokat továbbfejlesztő, általam

megújított Molnár – technika tréning a kor táncos tudásszintjéhez és elvárásaihoz igazodva fokozatosan betölti azt a szerepet, melyet véleményem szerint megalkotója, Molnár István is szánhatott neki.

A témakör az alábbiak alapján tagolódik:

1. *Kapcsolatom Molnár István tánctechnikai rendszerével*
2. *A Molnár – technika alapfokon című oktatási segédanyag*
3. *Azonosságok és különbségek az eredeti és a felújított Molnár-technika között*
4. *A Molnár-technika napjaink néptáncos képzési formáiban*

IV. Összegzés

V. Bibliográfia

VI. Mellékletek

1. *Írásos mellékletek*
2. *DVD mellékletek*

A disszertációhoz kapcsolódó kutatási eredmények:

1. Molnár István hagyatékából eddig nem publikált, magnófelvételtől lejegyzett rádióriportok:

- *Találkozásom a népzenevel, a mikrofonnál Molnár István* - A magyar népdal hete,

Kossuth Rádió 19.40, 1978.

riporter: Vasali Imre, időtartam: 35 perc

lejegyezte: Ónodi Béla, 2014., április-május

- *Erdélyi riport*, - 1980.október 24, időtartam: 65 perc

(Egy erdélyi riporter Molnár István lakásán készített interjút, melyen jelen volt még dr. Martin György. A riporttal kapcsolatban több adat nem áll rendelkezésre.)

lejegyezte: Ónodi Béla, 2014., augusztus - október

- *A néptánc vonzásában* - Portré a 75 éves Molnár István néptánc kutatóról - 1983.

riporter: Szász János, szerkesztő: Varsányi Gyula, időtartam: 45 perc

lejegyezte: Ónodi Béla, 2014., február

2. A disszertáció témájában családtagokkal, tanítványokkal készített riportok:

1. *Riport Molnár Hajnalkával édesapja művészetéről* – 2014.05.29
időtartam: 75 perc, lejegyezte: Ónodi Béla, 2014. 09.-10. hó
2. *Riport Vitányi Ivánnal Molnár Istvánról, az emberről* – 2014.10.02
időtartam: 30 perc, lejegyezte: Ónodi Béla, 2014. 11.-12. hó
3. *Riport Hargitai Zsuzsával Molnár István helyzetgyakorlatairól* – 2015.03.19
időtartam: 45 perc, lejegyezte: Ónodi Béla, 2015.05. 20-22
4. *Riport Molnár Hajnalkával és Deményné Fentor Zsuzsával a Ballada együttesről* - 2016. január 6. időtartam: 70 perc, lejegyezte: Ónodi Béla, 2016. 04. 5-6.
5. *Riport Bróz Bélával és Molnár Csabával a Ballada együttesről* - 2016.február 10.
időtartam: 65 perc, lejegyezte: Ónodi Béla, 2016. 04. 8-11.

3. A témával kapcsolatos egyéb, korábbi publikációk/alkotások listája:

Ónodi Béla: *A tehetséggondozás lehetőségei és módszerei* - előadás és műhelyfoglalkozás
A Hagyományok Háza Táncvásár című módszertani rendezvénye,
Budapest, 2013. 11.14

Ónodi Béla: *Molnár István a sajátosan magyar táncművészet megalapítója,*
Összkép szavakban, Doktoranduszok Országos Szövetsége,
Művészeti, Színház- és Filmtudományi Osztály, Budapest, 2014.

Ónodi Béla: *Molnár István expresszionista avantgárd korszaka,*
Zempléni Múzsá, XIV. évfolyam, 3. szám, 2014. ősz

Ónodi Béla: *A Molnár technika alkalmazása a gyermek néptánc oktatásban.* - előadás
Örökség Gyermek Népművészeti Egyesület országos továbbképzése,
Budapest, 2016. 11. 12.